

KARTLEGGING AV MULIG SMITTE I MÆDI-SONEN HØST 2019

Sommeren 2019 ble det påvist mædismitte i to sauehold i tidligere Nord-Trøndelag. Smitten stammer fra utbrudd tilbake fra 2005.

Norge ønsker å bekjempe mædi da sykdommen kan gi svært redusert dyrevelferd og produksjonstap på opptil 30%.

Soneforskrift

Vi har ikke oversikt over hvor utbredt smitten er enda, og for å hindre videre spredning av mædi ble det 16.09.19 innført en soneforskrift for mædi i Trøndelag. Forskriften omfatter 28 kommuner i tidligere Nord-Trøndelag og på Fosen

Soneforskriften innfører et forbud mot å flytte sau ut og inn av sonen samt innen sonen. Sau fra ulike besetninger i sonen skal ikke ha kontakt. Dette gjelder både søyer og værer. Det er også forbudt å flytte hunddyr inne i sonen for oppstart av ny besetning.

Prøvetaking – kartlegging av mædismitte i sonen

Mattilsynet har iverksatt prøvetaking i sauehold innen sonen. Vi starter med prøvetaking av alle sauehold som søkte om produksjonstilskudd i mars 2019 i de 28 kommunene som er omfattet av soneforskriften («gamle Nord-Trøndelag og Fosen»). Dette er et omfattende arbeid – men med hjelp fra privatpraktiserende veterinærer skal vi få gjennomført dette.

Det er viktig å være oppmerksom på at et negativt resultat i kartleggingen **ikke** en frierklæring fra smitte for det enkelte dyr og dyrehold. Tida fra smitte kommer inn i besetningen til at antistoffer påvises (inkubasjonstida) kan være lang, og vi prøvetar kun et *utvalg* av dyr i dyreholdene i kartlegginga. *Dette er årsaken til at vi i høst råder saueholdere til å rekruttere værer fra eget dyrehold eller bruke «gammelværen» et år til om dette er mulig og forsvarlig avlsmessig.*

Varigheten av analyseresultatene settes til ½ år. Det kan være aktuelt å gjenta kartleggingen om et par år, avhengig av smittesituasjonen og kunnskapen vi har om denne.

Antall prøver som skal tas ut i hvert sauehold beregnes slik:

Antall vinterfôra dyr i besetninga	Antall prøver per besetning
Inntil 30	Alle over 1 år
30–100	30
100–200	35
Mer enn 200	40

Blodprøver skal tas av de eldste sauene. I tillegg skal alle innkjøpte sauer samt sauer som er overført fra andre sauehold prøvetas – begrenset oppad til de 20 eldste.

Forberedelser saueholder skal gjøre før og i forbindelse med prøveuttak- dette gjelder både ved prøveuttak i båndlagte sauehold og ved kartlegging i mædisonen

Det er viktig for saueholder, veterinær og for dyra at prøvetakingen går effektivt og greit unna. Det er derfor avgjørende at saueholderne gjør noen forberedelser før prøvetaking i besetningen.

Nødvendig utstyr for å fange inn og fiksure dyra skal være tilgjengelig, og nødvendig bistand skal ytes.

- Sauene må være samlet på ett sted/stå i fjøset ved prøvetaking
- Saueholder må på forhånd ha laget ei liste med individnummer over de sauene som skal prøvetas. Innkjøpte dyr merkes særskilt på lista.
- Saueholder må stille med nok folk til å få fram og holde sauene som skal prøvetas
- Saueholder må ha klippet sauene i halsområdet på forhånd slik at halsåren er synlig/kan føles
- Si også fra dersom sauene ikke er født i besetningen (innkjøpt).
- Saueholder må ha et system for sortering eller merking slik at de som allerede er prøvetatt kan skilles fra de andre
- Det bør være et sted der veterinæren kan sette prøvetakingsutstyr/papirer underveis i prøvetakinga

Dyreholder er pliktig til å legge forholdene til rette for at det kan tas prøver av dyra- dette fremgår av dyrehelseforskriften § 16. Det gis ikke kompensasjon til dyreholder for arbeidet med slik tilrettelegging.

Om dyreholder ønsker å prøveta dyr for å kunne selge/flytte disse samtidig med uttak av kartleggingsprøvene:

For å kunne flytte dyr i sonene må det i tillegg til besetningsprøvene (tabell over) tas prøver av enkelt dyr som skal flyttes. Om det er flere enn 2 dyr må dyreholder selv dekke disse kostnadene – både veterinærens tidsbruk til dette og analysekostnadene. Veterinæren fakturerer dyreholder for prøveuttaket og Veterinærinstituttet fakturerer dyreholder for analyse av prøvene. Disse prøvene kan sendes samlet til Veterinærinstituttet (porto dekkes av det offentlige).

Vi har fått oppgitt følgende analysekostnader fra Veterinærinstituttet for private mædiprøver:
Første prøve som analyseres: 310,-
De påfølgende: 110,- per stykk

Privatpraktiserende veterinær vil ta kontakt når det skal tas prøver i din besetning. Dersom du har behov for å ta prøver utover kartleggingsprøvene, må det avtales med veterinæren.

Om spørsmål/innspill: Kontakt nærmeste avdelingskontor 22 40 00 00.

Elisabeth Schei-Berg
Beredskapskoordinator
Mattilsynet region midt
elsbe@mattilsynet.no
22 77 91 79/92 09 27 40

Lenke til informasjon om mædi og soneforskrift mædi på Mattilsynets nettsider:
https://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyrehelse/dyresykdommer/madi-visna/forbud_mot_aa_flytte_sau_i_deler_av_trondelag.36238

Vedlegg: Om unntak fra soneforskrift mædi

Vedlegg: Om unntak fra soneforskrift mædi

Unntak fra soneforskriften innen sonen:

Sau fra ulike besetninger kan ha kontakt i sonen:

- På utmarksbeite
- Ved direkte transport til slakteri i sonen.

Sau kan flyttes innen sonen:

- Til og fra utmarksbeite:
Det skal ikke være direkte kontakt mellom dyr fra ulike besetninger ved transport til og fra beite. Kontakten mellom dyr fra ulike besetninger bør være så kort som mulig ved sinking og skilling.
- Mellom besetninger:
Besetningen dyret flyttes fra og dyret/dyrene som flyttes må da være prøvetatt for mædi med negativt resultat. Om besetningen dyret/dyrene flyttes fra er medlem i værring/værsamarbeid/livdyrsamarbeid, må alle besetninger i værringen/værsamarbeidet/livdyrsamarbeidet også være prøvetatt for mædi med negativt resultat.
  - Om det er søye/r som flyttes må det i tillegg søkes Mattilsynet. Egenerklæring må legges ved søknaden.
  - Om det er vær/er som flyttes må egenerklæring må følge dyret i tillegg. Søknad til Mattilsynet er ikke nødvendig.
- Oppstart av ny besetning i sonen: Flytting av hunddyr er tillatt når besetningen dyret/dyrene flyttes fra og dyret/dyrene som flyttes er prøvetatt for mædi med negativt resultat.

Unntak fra soneforskriftens mhp flytting av dyr inn i sonen:

Sau kan flyttes inn i sonen:

- Om de flyttes direkte til slakteri i sonen
- Etter beiting på utmark (ikke samtransport)
- Om besetningen dyret flyttes fra og dyret/dyrene som flyttes er prøvetatt for mædi med negativt resultat. Om besetningen dyret/dyrene flyttes fra er medlem i værring/værsamarbeid/livdyrsamarbeid, må alle besetninger i værringen/værsamarbeidet/livdyrsamarbeidet også være prøvetatt for mædi med negativt resultat.
- Om det er søye/r som flyttes må det i tillegg søkes Mattilsynet. Egenerklæring må legges ved søknaden.
- Om det søkes om flytting av søye/r over fylkesgrense og ev. også regiongrense, må også veterinærattest legges ved søknaden.
- Om det er vær/er som flyttes innen fylket og innen regiongrensen er ikke søknad til Mattilsynet nødvendig, men egenerklæring må følge dyret.
- Om det søkes om flytting av vær/er over fylkesgrense men innen småferegionen, må egenerklæring og veterinærattest følge dyret/dyrene.
- Om det søkes om flytting av vær/er over regiongrense, må det søkes til Mattilsynet, og både egenerklæring og veterinærattest må legges ved søknaden.

Unntak fra soneforskriften for flytting av dyr ut av sonen:

Sau kan flyttes ut av sonen om de flyttes direkte til slakteri.